

Forord

Dette nummer af Landbohistorisk Tidsskrift handler om egentlig *landbohistorie* med fokus på mennesker i landbosamfundet og ikke på landbrugserhvervets forhold. Emnerne er lokale og regionale studier af landbokulturen med spændvidde fra velfærdsbetinget adspredelse til sociale og økonomiske overlevelsesstrategier. De tre artikler bevæger sig tidsmæssigt fra første del af 1800-tallet til anden del af 1900-tallet.

Den første artikel er skrevet af Lisbeth Aagaard Larsen, der behandler jagtens udvikling i Odder Ådal gennem interview af ni nøglepersoner. Jagten beskrives som en integreret del af landbolivsformen i midten af 1900-tallet, hvor jægerne kendte hinanden i lokalsamfundet, hvor de boede. Der var ikke et særligt kodeks om god jagtpraksis, da man skød skadedyrene og det, der kunne spises. Jagten blev ikke anset som en egentlig fritidsbeskæftigelse, selvom den oftest foregik om søndagen efter kirkegang. Dette billede er forandret radikalt i de seneste årtier. Jagten i Odder Ådal drives nu i mindre grad af de lokale. Områderne lejes ofte af for eksempel jagtkonsortier, der består af folk fra Århus og omegn. De bruger naturen som et rekreativt rum for deres fritidsbeskæftigelse. Byttet nedlægges med det bedste udstyr af jægere i grønt og gerne camouflagefarvet tøj. Alle dele af jagten er ritualiseret.

Martin Bork undersøger i den anden artikel valget af faddere til nyfødte børn og det dermed forbundne sociale fællesskab blandt landboerne i Nørre Jernløse Sogn på Vestsjælland i perioden fra 1800 til 1850. Med en kulturantropologisk metode sammenkædes individoplysninger fra folketællinger, kirkebøger, retsprotokoller med mere. Sognets kirke var rammen om udveksling af social status i lokalsamfundet ved blandt andet dåbsceremonien. Valget af faddere skete ved afvejning af geografiske og socioøkonomiske forhold, men afgørende var dåbsfamiliens og faddernes tilknytning til fællesskabet og den sociale praksis. Ved at kigge på faddere til dåbsbørn tegnes konturerne af et socialt netværk, hvor indbyggerne omgikkes dem, de kendte og havde tillid til. De mest populære faddere var bønder, som hverken var rige eller på anden måde skilte sig ud. De var ideelt set almindelige, og på den måde repræsenterede de flertallet. Folk med afvigende livsstil blev indirekte udelukket, og på den måde reproduceredes et idealbillede af det homogene fællesskab bestående af jævne, traditionelle landboere.

Var de unge mennesker særlig letsindige og promiskuøse på Fyn i 1800-tallet? Det mente flere af samtidens skribenter, der beskæftigede sig med emnet.

For hvad var ellers forklaringen på de mange uægte børn i perioden, særligt på Nordfyn. Dette forsøger Hans Christian Johansen at besvare i en artikel ud fra socialhistoriske studier af baggrunden for det stigende antal uægte børnefødsler i første halvdel af 1800-tallet. Stigningen var generelt et resultat af en nedgang i dødeligheden årtierne forinden, og de første store årgange havde nu nået den reproduktive og giftefærdige alder. Skovby Herred på Nordfyn undersøges på mikroniveau, fordi herredet i en periode havde landets højeste fødselsrate af uægte børn på over 20 % i 1840-44. Artiklens første delundersøgelse følger de 270 uægte børn, der blev født i herredet i disse år. I den anden delundersøgelse følges de 478 børn, der blev født i herredet i 1820 og 1821, for at se hvem af dem, der senere blev forældre til børn født uden for ægteskab. Endelig kigger Hans Christian Johansen på de fem herreder i landet med henholdsvis højeste og laveste andel af uægte børn for at undersøge, om for eksempel lokale jobmuligheder kan forklare de uægte børnefødsler. Centralt i forklaringen er etableringsvanskelighederne i perioden, hvor det var sværere at få foden under eget bord. De giftefærdige landboere ventede derfor med at gifte sig, men kunne ikke vente med at formere sig!

Peder Dam
Holger Villumsen
Morten Stenak